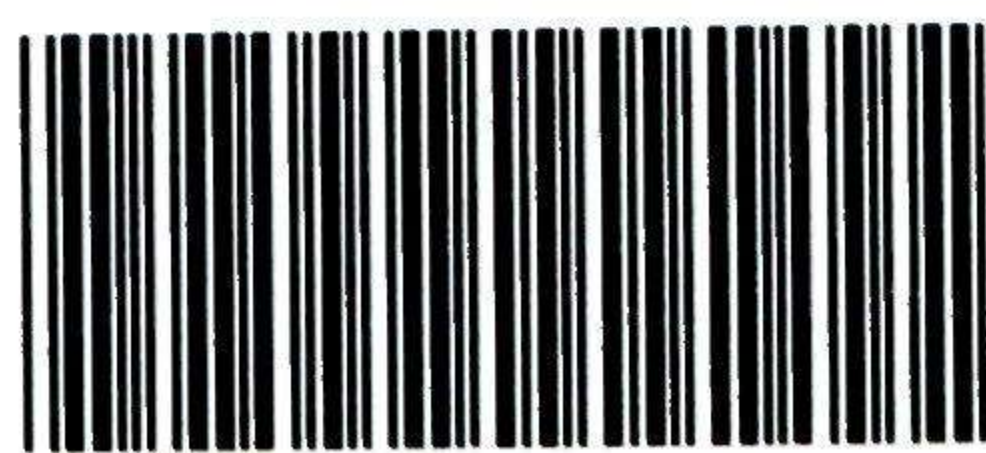

משרד הביטחון

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

התחלת תיק

7274409

מספר משלוח/תיק : 126 - 22 / 1974

תאריך המסמך המוקדם : 14.01.1974

תאריך המסמך המאוחר : 14.01.1974

סימון התיק:

מוגבל

תאריך.....

אל : מטכ"ל / אמ"נ / מד"ת / פרסומים

מאת :

הנדון: **אשור קבלה**

1. מאשר קבלת פרסום מס'.....סקירה 62/74

מתאריך.....25.6.74 עותק **4**.....סמוכין מ/ 278

.....
חתימה

.....
מ. א. דרגה שם פרטי ומשפחה תפקיד

2. מיד עם קבלת הפרסום, יש לאשר קבלה בדאר רשום.

מוגבל

עיקרי הסקירה

מכלול ידיעות שהצטברו מצביעות, כי הצבא המצרי על כל דרגיו עוסק בהפקת לקחים בצורה מסודרת ממלחמת יום הכיפורים. בהוראה שהוציא סגן שד המלחמה המצרי בסוף דצמ' 73 נקבעו הסדרים להפקת הלקחים בכל הרמות. בהוראה נקבע, כי המחקרים בנושאים השונים יסתיימו במחצית מאי 74, כאשר עד סוף מרץ 74 היו אמורות העוצבות והיחידות להגיש סיכום מהלכים ולקחים פנימיים.

בשלב זה עדיין אין בידינו פירוט הלקחים שהפיקו המצרים בתחומים השונים ולהערכתנו טרם סיימו תהליך זה; אולם מידיעות חלקיות, התבטאויות פומביות של הצמרת המצרית והפעולות הצבאיות במהלך המלחמה ניתן לאמוד לקחים מצריים אפשריים. הנחת יסוד היא שהמצרים יעשו ניתוח נכון של הצלחותיהם וכשלונותיהם ויפיקו את הלקחים הסבירים כפי שהם מצטיירים לפנינו כיום.

יודגש, כי צפויים להערכתנו תהליכי שינוי והתפתחויות בצבא המצרי בעיקר בתחום התאמת ה-סד"כ ושיטת הלחימה שאינם קשורים במישדין למלחמה שהיתה אלא לראיית צרכי מלחמה אפשרית בעתיד בתנאים חדשים שמכתיבה זירת הלחימה. עיקרם של שינויים אלה יהיו קשורים, קרוב לוודאי, בנושאים של קרבות תנועה וניוד כוחות.

ניתן למקד את ניתוח הלקחים האפשריים של המצרים ממלחמת יום הכיפורים בשני היבטים עיקריים המשלימים אחד את רעהו:-

א. לקחים הקשורים בתכנון - הרמה האיסטרטגית.

ב. לקחים הקשורים בביצוע - הרמה האופרטיבית-טקטית.

הכוחות המצריים גילו במלחמה זו רמת לחימה גבוהה מתוך מערכים חפורים. מאפיין חשוב הוא הדבקות במטרה והמשך לחימה אפילו תחת לחץ קשה. קביעות אלה נכונות במיוחד לגבי הלחימה ממזרח לתעלה. אולם אפילו ממערב לתעלה התמידו עוצבות השדה בלחימתן ואף לא במקרה אחד נתקלנו בתופעה של בריחה המונית ו"התקפלות" של יחידות לוחמות (להבדיל מיחידות עורפיות ודרגים).

6. באשר לפיקוד הצבאי יצויין כי כל עוד הכתיבו המצרים את המהלכים הטקטיים ואלה נוהלו בהתאם לתכנונים שחרגלו, פעלה מכונת המלחמה המצרית בצורה מאורגנת ובשליטה מלאה של המפקדים ברמות הפיקוד השונות. אולם משעברה היוזמה לידי כוחותינו (אחרי ה-14 אוק' בו נשכרה התקפת העוצבות המשוריינות) רבו ה"חריקות" והחלה התערבות של דרגי הפיקוד הגבוה אפילו במהלכים טקטיים ברמות נמוכות.

7. כאמור נצלו המצרים במלחמת יום הכיפורים את מירב היתרונות שהיו בידי הצבא המצרי תוך הימנעות מהתמודדות עם היתרונות המוכרים של צה"ל. בראייה זו נמנעו המצרים מ:-

- א. קרבות תנועה בעלי ערך מכריע.
- ב. הינתקות מרצועת הגנה קשיחה והחשפות לפגיעה מהאגפים ומהעורף.
- ג. יציאה מאיזור מוגן טילים.
- ד. התמודדות מול סד"כ מלא של צה"ל בשלב ביצוע המשימה הקריטית - חציית התעלה והתבססות בגדה המזרחית.

לקחים מצריים אפשריים ממלחמת יום הכיפורים

כ ל ל י

1. מכלול ידיעות שהצטברו מצביעות, כי הצבא המצרי על כל דרגיו עוסק בהפקת לקחים בצורה מסודרת ממלחמת יום הכיפורים. בהוראה שהוציא סגן שר המלחמה המצרי בסוף דצמ' 73 נקבעו הסדרים להפקת הלקחים בכל הרמות. בהוראה נקבע, כי המחקרים בנושאים השונים יסתיימו במחצית מאי 74, כאשר עד סוף מרץ 74 היו אמורות העוצבות והיחידות להגיש סיכום מהלכים ולקחים פנימיים:

2. ממסמכי שלל נודע, כי מחקרי הלקחים המצריים העיקריים יתמקדו בנושאים הבאים:-

א. שלבי הלחימה:-

(1 קרבות ההשתלטות על ראשי הגשר וההיאחזות בהם.

(2 קרבות הפריצה של צה"ל לגדה המערבית של התעלה.

(3 קרבות הטנקים.

ב. המבנה הרצוי של עוצבת היסוד הלוחמת (הדיביזיה):-

(1 היש להמשיך ולקיים שלושה סוגי עוצבות (דיביזיות) חי"ר,

משורינת, ממוכנת או שיש להסתפק בשני סוגים בלבד (ממוכנת ומשורינת)?

(2 היש לבנות דיביזיה אחידה רב משימתית.

ג. ניתוח שיטות ההדרכה בחילות השונים תוך דגש על אימוני הפרט והצוות (חי"ר, צוות טנק, צוות תותח).

3. בשלב זה עדיין אין בידינו פירוט הלקחים שהפיקו המצרים בתחומים השונים ולהערכתנו טרם סיימו תהליך זה; אולם מידיעות חלקיות, התבטאויות פומביות של הצמרת המצרית והפעולות הצבאיות במהלך המלחמה ניתן לאמוד לקחים מצריים אפשריים. הנחת יסוד היא שהמצרים יעשו ניתוח נכון של הצלחותיהם וכשלונותיהם ויפיקו את הלקחים הסבירים כפי שהם מצטיירים לפנינו כיום.

4. יודגש כי צפויים להערכתנו תהליכי שינוי והתפתחויות בצבא המצרי בעיקר בתחום התאמת ה-סד"כ ושיטת הלחימה שאינם קשורים במישרין למלחמה שהיתה אלא לראיית צרכי מלחמה אפשרית בעתיד בתנאים חדשים שמכתיבה זירת הלחימה. עיקרם של שינויים אלה יהיו קשורים קרוב לודאי, בנושאים של קרבות תנועה וניוד כוחות.

5. ניתן למקד את ניתוח הלקחים האפשריים של המצרים ממלחמת יום הכיפורים בשני היבטים עיקריים המשלימים אחד את רעהו:-

א. לקחים הקשורים בתכנון - הרמה האינטרטגית.

ב. לקחים הקשורים בביצוע - הרמה האופרטיבית-טקטית.

6. סקירה זו נועדה לנתח לקחים מצריים (ידועים ואפשריים) ממלחמת יום הכיפורים וכן תהליכי שינוי והתפתחויות לאור ראיית צרכי מלחמה חדשה בעתיד.

לקחים מתכנון המלחמה - הרמה האינטרטגית

כ ל ל י

7. כניסת מצרים למלחמה באה לאחר לבטים קשים והכנות ממושכות, כאשר יחסי הכוחות מבחינת עוצמה, איכויות ומרכיבי העוצמה חייבו מציאת פתרונות ושיטות פעולה לניטרול יתרונות היריב והקניית מכסימום יכולת פעולה למצרים.

8. תפיסה זו באה לידי ביטוי במספר עקרונות, שתקיפותם לגבי המלחמה הבאה תיבחן על פי לקחי מלחמת יוה"כ.

9. שמירת הירזמה - במלחמה זו, בפעם הראשונה הירזמה היתה בידי מצרים אשר תכננה את מהלכי המלחמה, קבעה את מועד פתיחתה והשיגה את הצלחותיה באותם ימים ראשונים בהם הירזמה היתה בידיהם (עד לגיוס מערך המילואים ונטילת הירזמה בידי צה"ל) מצד אחד - למדו את לקח המלחמות הקודמות ("קדש" ו"ששת הימים") כאשר הירזמה לפתיחת המלחמה היתה בידי צה"ל ומצד שני - לקח ממלחמת אוקטובר שהצבא המצרי יכול להצליח כל עוד הירזמה נמצאת בידיו.

10. ההפתעה: ניצול גורם ההפתעה היה פועל יוצא מעקרון הירזמה הן בתחום האינטרטגי והן בתחום האופרטיבי-טקטי. ההפתעה הושגה ע"י שימוש מושכל במניעה והונאה.

כדי למנוע את דליפת תוכניות ההתקפה ועיתויה, נשמר הסוד, לדברי שד המלחמה המצרי אחמד איסמאעיל, אצל הנשא ואצלו כלבד. רק ימים ספורים לפני פתיחת המבצע הוחל בהפצת המידע הנחוץ לדרגי הפיקוד השונים. הסורים קיבלו התרעה כללית ב-30 ספט' להיות נכונים להפעלה על ידי מילת קוד.

11. עובדה תוכנית מניעה מפורטת, אשר שולבה בתוכנית המבצעים. שד המלחמה הביא שתי דוגמאות:-

א. ריכוז היחידות בקו טושטש על ידי עריכת תנועות מבויימות בכיוון הפוך על ידי יחידות קטנות יותר.

ב. ריכוז ציוד צליחה הועלם על ידי אריזות מיוחדות והסתרה בשוחות.

12. כך ציין גם שתי דוגמאות לפעולות הונאה:-

א. פורסם, כי שד ההגנה של רומניה יבקר ב-8 אוק'.

ב. פורסם ב"אלאהראס" שחיילים וקצינים יכולים להגיש בקשות לעליה לרגל לחג'אז.

13. להערכתו של איסמאעיל, השיגו המצרים הפתעה מלאה במישור הטקטי. במישור האיסטרטגי ניתנה התרעה מוקדמת אך קצרה מאוד. איסמאעיל מסר, כי הישראלים הודיעו לקיסנינג'ר על כוונת התקפה מצרית רק שעה אחת לפני שעת ה"ש", וכי הביון האמריקאי קיבל ידיעות מאמתות על כך "ממקורות אחרים" רק דקות מספר קודם לכן. המצרים מעריכים, כי הכיסוי וההונאה למלחמה הצליחו מעבר למשוער וסביר כי ישאפו לחזור על כך בכל מקרה תוך בחינת אפשרות הונאה ו"התשת" יכולת ההתרעה של צה"ל.

14. עקרון הפיצול - פיצול עוצמת האוייב (צה"ל) ברמה האיסטרטגית והאופרטיבית, הופעל:-

א. ברמה האיסטרטגית ע"י הפעלת שתי חזיתות בו-זמנית, בהפתעה ובתיאום, כאשר ע"י כך מושג:-

(1) חלוקת כוחו של צה"ל בין שתי חזיתות.

(2) עליונות בולטת ביחסי הכוחות מול הכוח הסדיר של צה"ל כשהתמודדות עם סד"כ המילואים מתבצעת רק בשלב שני לאחר "התשתם" של הכוחות הסדירים.

ב. ברמה האופרטיבית - פעולה בחזית רחבה כדי להביא לביטוי מכסימלי את העוצמה הגדולה, ניטרול ופיצול התקפות הנגד תוך שחיקת כוח צה"ל והבטחת הישגים בגיזרה כלשהי.

15. יצירת מצבים אופרטיביים - להבלטת יתרונות הכוח הערבי וניטרול יתרונות היריב. ההערכה המצרית רואה את יתרונות הצבא המצרי בקיום מספר רב של עוצבות חי"ר סדירות הערוכות בקו המגע וקיום מערכת הגנה אווירית מוצקה. לעומת זאת העריכו את יתרונות צה"ל בהפעלת חיל האוויר וביכולת הפעלת עוצבות משוריינות בקרבות תנועה ושדיון. ראייה זו של מאזן היתרונות הביאה לתיכנון אופרטיבי שהתבסס על:-

א. יצירת מאחז קרקעי על ידי הפעלת עוצמה גדולה לשם השגת יתרון גדול מאוד ביחסי הכוחות במצב הפתיחה.

ב. הקניית כושר עמידה נ"ט לעוצבות ה-חי"ר והימנעות מקרבות שב"ש תוך השגת שחיקת שדיון היריב על מערכי ה-חי"ר מחד, ושמירת עוצבות הטנקים המצריות בעומק מערכי ה-חי"ר, מאידך.

ג. שחיקת חיל האוויר עקב הצורך בהפנייתו למשימות סיוע קרקע.

ד. גרימת מכסימום אבידות בנפש מתוך הבנת נקודות התורפה של ישראל.

16. שמירת שלימות הכוח: כערוכה עיקרית לסיום חיובי של המערכה וכבסיס למיצוי מדיני של הישגי המלחמה יש לראות את ההבנה המצרית במיצוי עקרון שלמות הכוח. המצרים הבינו (ואומרים זאת גם בגלוי) שכל מערכה צבאית שאינה מסתיימת בחבוסה חד-משמעית וברורה של צבאות ערב הופכת להישג אסטרטגי ערבי נוכח יתרונותיהם בתחום המדיני. שמירת עקרון שלימות הכוח הביאה להימנעות מסיכונים (בין היתר - הימנעות מנסיון לנצל את הצלחת הימים הראשונים לחבירה לעומק סיני). יצויין, כי הצלחת צה"ל בפריצה לגדה המערבית של התעלה וכיתור ארמיה 3 יצרה איום חמור לגבי שלמות הכוח והביאה לא רק להפסקת האש אלא גם לגמישות ניכרת במהלכים מדיניים שלאחר המלחמה. ניתן להניח שכל תכנון בעתיד ימשיך להתבסס על שמירת עקרון זה והמצרים לא יקחו על עצמם סיכונים חמורים וקיצוניים, מה עוד שמסקנותיהם לגבי הפעלת עוצבות השדיון חייבות להעמיד סימן שאלה לכושרם לנהל קרבות תנועה מהירים.

17. התכנון המדעי: - המלחמה הביאה לביטוי מוצלח את היתרונות שבתכנון מדוקדק ובהכנה ממושכת של המבצעים. לכך מתכוונים המצרים בהדגשתם את "התכנון המדעי" שקדם למלחמה. הצלחת הצליחה כמבצע טכני מסובך והישגי הכוחות בשלב הראשון של הלחימה בו נלחמו על פי תוכנית מפורטת ומתורגלת היטב, ימריצו את הפיקוד המצרי לקיים רמת תכנון טובה בכל מבצע בעתיד. עם זאת יש לזכור, כי ספק אם בעתיד יהנו המצרים מהיתרון של קו מגע שאיפשר להם ללמוד את נתוני צה"ל ולהכין תוכניות מבצעיות בהתאם.

הפעלת ה-סד"כ במלחמה

18. ביצוע מתקפה בחזית רחבה חייב את המצרים להפעיל את מירב סד"כ היבשה. פריצת צה"ל לגדה המערבית והתבססותו שם תחייב את המצרים לבחון אפשרות של הגדלת סד"כ זה, שכן לפחות בדיעבד התברר מה רב היה הסיכון שנטלו על עצמם באי מילוי משימות ההגנה על השטחים שממערב לתעלה. בהנחה שגם בעתיד סבירה מאד דרך פעולה של ביצוע מתקפה בחזית רחבה, שתחייב השקעת סד"כ גדול לפחות בסדר הגודל שהושקע במלחמה האחרונה, יחייב הדבר הגדלת סד"כ היבשה, סביר בעוצבות משוריינות וממוכנות.

19. כלקח ישיר מהמלחמה מעריכים המצרים קרוב לוודאי, כי דרושה להם לפחות דיביזיה משוריינת נוספת שתשמש כעתודה של המפקדה הכללית. באשר לאבטחת הגדה המערבית של התעלה כבר כיום יש סימנים המצביעים על כוון הפתרון, שהוא הצבת חטיבות חי"ר, חטיבה אחת בכל גיזרה דיביזיונית ממערב לתעלה. יתכן שחטיבות אלה תהיינה עצמאיות עם השלמת הסכתן של דיב' חי"ר לממוכנות (מ-דיב' חי"ר המוסבת לממוכנת תרד חטיבת חי"ר ובמקומה תבוא חט' טנקים) תהליך שכבר הוחל בו ככל הידוע לנו. כן יוכלו המצרים להשתמש למשימות כאלה בחטיבות של חילות משלוח שימצאו ר/או יגיעו למצרים לקראת מלחמה.

20. בלט במלחמה השימוש המושכל ב-סד"כ הכולל תוך ניצול יתרונותיו להשגת היעד הצבאי העיקרי - התבססות בגדה המזרחית של התעלה. מרכיביו השונים של ה-סד"כ המצרי נוצלו ע"י:-

א. יצירת עדיפות מכרעת ביחסי הכוחות במרחב הפעולה, שהתבססה בעיקר על עוצבות ה-חי"ר הן מבחינת כמות והן מבחינת האיכות - כושר עמידה נ"ט וניצולו ליצירת מערך הגנה צפוף ומאסיבי.

ב. הימנעות מקרבות תנועה בעלי ערך מכריע תוך התרחקות ממערכי ה-חי"ר הרצופים ומטריית הטילים.

ג. הימנעות מהתמודדות מול סד"כ מלא של צה"ל בשלב ביצוע המשימה העיקרית.

21. בראיון להיכל ב-18 נוב' 73 ביטא שר המלחמה המצרי לקחים מצריים ממלחמת אוקטובר. בין שאר דבריו הוא אמר:-

א. "נגרזה אגדת החייל הישראלי הבלתי מנוצח ובמקביל הוכח כי אימון טוב, נשק שניתן לבטוח בו ופיקוד טוב הפכו את החייל המצרי לחייל טוב ואמיץ".

ב. "כל פעולה אשר נעשה לה תכנון מעשי טוב עשוייה להצליח בשיעור של 100 אחוז".

ג. "הטנק והמטוס איבדו עליונותם כתוצאה מפיתוח טילי נ"ט ו-ק"א".

22. דברים אלה ניתן "לתרגם" ללקחים האפשריים הבאים:-

א. ההתכוננות הטובה, היסודית והממושכת - או מה שקרוי בפי הצמרת המצרית "התכנון המדעי יחד עם מערכות נשק חדישות ומשוכללות" יכולה לגבור על לקויים ונחיתות בסיסיים של החייל המצרי וליצור איכות.

ב. השריון וחיל האויר, שני מרכיבי היסוד של צה"ל שהקנו לו את הנצחון במלחמת ששת הימים נוטרלו בהצלחה לפחות בשלב הראשון והקריטי ע"י השימוש המאסיבי בטיילי נ"ט ו-נ"מ.

ג. תכנון יעיל (בעל מרכיבים דומיננטיים של יוזמה, הפתעה, הונאה) והפעלתו המוצלחת עלול לעודד בהנהגה המצרית גם בעתיד קו מבצעי יוזם ואקטיביסטי. בהקשר זה יש לציין הלכי רוח השוררים בקרב חלק מהקצונה הבכירה הרואים כאחד מגורמי הכשלון את האתנחתה שעשה הצבא המצרי לאחר שסיים את שלב ההתבססות בגדה המזרחית ולא המשיך בתנופה מזרחה. הללו סבורים שהפיקוד הבכיר הופתע מההצלחה הראשונית ובחר בהמשך איטי אבל בטוח, פרק זמן שהספיק עבור צה"ל להתארגנות.

לקחים אופרטיביים טקטייםעוצבות ה-חי"ר

23. אין ספק שהמצרים מעריכים את עוצבות ה-חי"ר כבעלות ההישגים המרשימים ביותר במלחמה. עוצבות אלה שהופעלו במלחמה כדרג האופרטיבי הראשון היוו את המפתח להצלחת כל מבצע הצליחה במלאן את משימתן ובהשיגן את היעד הצבאי העיקרי - התבססות בגדה המזרחית של התעלה. המצרים מיחסים הצלחה זו לתכנון המפורט, האימון האינטנסיבי והיעודי, למערך ה-נ"ט והארטילריה המאסיביים ששולבו במערכי ה-חי"ר. עם זאת, ניתוח מעמיק של פעולות ה-חי"ר במלחמה יחייב את המצרים לאזן את תמונת הצלחתה במתן משקל מתאים לגורם ההפתעה.
24. אין ספק כי המצרים הסיקו לקח חיובי מתפקידו וחלקו של נשק ה-נ"ט הנישא ושילובו המוצלח במערך הדיביזיוני והחטיבתי. צפוי ששילוב טילי נ"ט יבוצע בעתיד גם בדרג הגדוד - חי"ר וממוכן ויתכן אף תיגבור מערך ה-נ"ט הקיים תוך חיפוש אחר פתרון לטווחי הביניים מעל טווח 350 מ' (אר.פי.ג' י-7) ובין הטווחים המינימליים של טילי נ"ט. כלי אפשרי מתאים הוא ה-תול"ר מסוג ב-14 (טווח יעיל נ"ט - 800 מ').
25. סביר לקח חיובי מתפקידה וחלקה של הארטילריה המאסיבית האורגנית ו-ת"פ ששולבה במערכי ה-חי"ר בגדה המזרחית של התעלה. בעת המלחמה הורדו לדיביזיות ה-חי"ר אגדי ארטילריה מדרג הארמיה ומעתודת המטה הכללי ובהן יחידות חת"מ שדה, בינוני, מטל"רים ו-נ"ט. הקצאת אגדי חת"מ כאלה הם חלק בלתי נפרד מהדוקטרינה הסובייטית.
26. בעת המלחמה הוקצתה לכל דיביזית חי"ר חטיבת סנקים (עצמאית או מחוך עוצבות הדרג האופרטיבי השני) שפעלה כמגנן נ"ט וכוח להתקפות נגד. נראה, כי בטווח הקצר תימשך הפעלת השריון במסגרת עוצבות ה-חי"ר מתוך ראייתו ככוח נ"ט נייד בעורף מערך ה-חי"ר.
27. בצד הלקח החיובי שהופק מארגונה של דיביזית חי"ר במלחמה שהיתה בנויה למעשה כדיביזיה אחידה רב משימתית בה שולבו חי"ר, חי"ר ממוכן (להגברת הניידות) ושריון, אין להתעלם מכך כי ארגון זה פגע בעוצבות הממוכנות (חטיבות סנקים שלהן הוקצו לדיביזיות חי"ר) וגרם לפיצול עוצמת השריון (חטיבת סנקים אחת נלקחה מתוך דיביזיה משוריינת ושולבה כדיביזית חי"ר). נראה, שארגון זה היה אד-הוק וכפוף לדוקטרינה המחייבת הפעלת חטיבת סנקים בראש גשר דיביזיוני בצליחה ומכאן שהתאים למבצע הצליחה. בהנחה שהמלחמה הבאה נתפסת אצל המצרים כמלחמת תנועה סביר יותר שההתפתחות תהיה להגברת הניידות ע"י מיכון דיביזית ה-חי"ר תוך התבססות על לוחמת ה-חי"ר, כך שבעתיד יכללו בצבא המצרי שני סוגי עוצבות, חי"ר/ממוכן ומשוריינות.

עוצבות ממוכנות

28. במלחמה פוצלו שלוש הדיביזיות הממוכנות, חטיבות הטנקים שלהן הוקצו לדיביזיות ה-חי"ר (שתיים מתוך שלוש, השלישית הושארה כעתודה מטכ"לית) ואילו רוב החטיבות הממוכנות של דיביזיות אלה הוקצו להחזקת שטח ולמאמץ משני שבו הופעלו במסגרת חטיבתית בלבד. בתכנונים המצריים שולבו דיביזיות אלה יחד עם הדיביזיה המשוריינת בדרג האופרטיבי השני שהיה אמור לבצע את הפריצה מזרחה.

29. יצויין, כי כשלוש העוצבות הממוכנות נקבע כאחד הנושאים העיקריים בלימוד לקחי המלחמה. להערכתנו סביר, שהמצרים יגיעו למסקנה שנכשלה התפיסה הקלסית בדבר הפעלת עוצבות ממוכנות וכי יש לוותר על קיומה של עוצבה ממוכנת. עם זאת כאמור אנו צופים כי בעתיד תיגבר חשיבות הניידות, והסביר ביותר הוא ניוד עוצבות ה-חי"ר והפעלתן של העוצבות הממוכנות כ-חי"ר ממוכן. לפיכך צריכה להתגבש להערכתנו הערכה מצרית, כי יש להגדיל את ה-סד"כ הממוכן באופן משמעותי וצפוי כי במקרה של תכנון מיתקפה מתוך תנועה בחזית רחבה תבוא התעצמות בעוצבות ממוכנות כשהמיכון יועד לניוד והפעלה כ-חי"ר. קרוב לוודאי שבתחום זה יתאמצו המצרים להשיג כמויות נוספות של ה-נגמ"שים החדשים מסוג כ.מ.פ.1-1.

עוצבות משוריינות

30. כשלונם של המצרים ב-14 אוק' 73 בפתוח המתקפה מזרחה - מתוך ראשי הגשר של הארמיות - באמצעות כוחות משוריינים הבליט את חסרונותיו של השדיון המצרי ובעיקר את הפעלתו הלקויה במלחמה זו:-

א. בתחום האופרטיבי - בלט חוסר ב-סד"כ המשורייני במיוחד נוכח פיצולו של ה-סד"כ הקיים.

ב. בתחום הטקטי בלטה היכולת הנמוכה בהתמודדות עם שריון צה"ל בקרב תנועה (פיקוד ושליטה) וכן רמת לחימה נמוכה בתחום הטכני (תותחנות).

31. אחד המאפיינים של הפעלת השריון הוא, שדוגמת מלחמת ששת הימים כך גם במלחמה הנוכחית פוצלו רוב העוצבות המשוריינות כבר בשלבים הראשונים של המלחמה והופעלו כחטיבות. רמת ההפעלה של העוצבות המשוריינות נשארה נמוכה הן מבחינת כושר התמרון בשטח והן באשר לרמת הדיוק של הירי.

32. קרוב לודאי שבדיעבד המחישה ההתמודדות עם שריון צה"ל במלחמה זו לקחים שבמצרים היו מודעים להם בעבר ונסיונם הקצר והמר הפעם חייב להביאם להערכה, כי אינם מצויים בכושר ויכולת ביצוע קרבות תנועה ופריצה מול עוצבות שריון של צה"ל. יצויין, כי מיד אחרי המלחמה העריכו המצרים, מתוך השלכה, או הערכת אמת כי עיקר הטנקים המצריים נפגעו מטילי נ"ט של צה"ל. סביר, כי הערכה זו השתנתה מאז במידה שהמצרים אכן מנסים להפיק לקחים ביסודיות ובאובייקטיביות. כן ניתן היה להבין, בין השאר, מחקירות השבוים כי ההפעלה ב-14 אוק' 73 היתה בניגוד לתורת הלחימה והתכנון שנקבעו כאשר למעשה הפריצה היתה אמורה להתבצע בחזית רחבה באמצעות עוצבות שריון ו-חי"ר במקביל ובקצב ה-חי"ר.

33. נראה איפוא, כי הלקחים המצריים העיקריים בתחום השריון יהיו:-

א. צורך בשיפור משמעותי של רמת הלחימה בעיקר בתחום הטכני (תחתנות טנקים) והטקטי (פיקוד ושליטה). יצויין, כי בתרגילי שריון רבים שביצעו המצרים מאז המלחמה רובם ברמת המחלקה והפלוגה הושם דגש לנושאים אלה (בין היתר נפתחו קורסים יעודיים להכשרת צלפי טנקים). כן צפוי מתן דגש לנושא לחימה בלילה.

ב. צורך בהגדלת ה-סד"כ המשוריין שביטוריו יהיה קמת דיביזיה משורינת שלישית.

34. סביר שהתפיסה המצרית לטווח הקצר קובעת שיש להימנע מפיתוח מתקפה משורינת עצמאית והפעלת השריון תעשה בצמוד ומתוך מערכי ה-חי"ר. עם זאת יצויין, כי לפי התוכנית המצרית לתקיפת כוחות צה"ל שהיו בגדה המערבית של התעלה (בתקופה שלפני הפרדת הכוחות) התכוונו המצרים לבצע מתקפה משורינת כאשר לפני הכוחות המשורינים תוכנן להפעיל חי"ר מעולה במשימות של צידי טנקים. כן צפוי שהמצרים ערים ללקח של הפעלתו המפוצלת של השריון ובמלחמה בעתיד יפעילוהו במרוכז תוך הימנעות מפיצולו תוך הקצאת חי"ר או כוחות מיוחדים שיפעלו לפני כוחות השריון.

35. בסיכום חלק זה יודגש, כי המצרים יראו צורך לשפר כושרו של כוח השריון המהורה את כוח ההלם של כוחות היבשה הן בהעלאת רמת האימונים בשיפור איכות הכלים (הגדלת כמות טנקי טי-62 ב-סד"כ הפעיל) וכן בהגדלת ה-סד"כ המשוריין, להערכתנו, בדיביזיה משורינת נוספת בפרק הזמן של 1-2 שנים.

כוחות מיוחדים

36. במלחמה אותרו כ-100 חדירות מסוקים. סה"כ הונחתו כ-5 גדודי קומנדו, שהופעלו בסדר גודל עד דו-פלוגתי; מספר דומה של גדודים הופעל ב-ש"פ עם חי"ר. יחידות הקומנדו פעלו במשימות של חסימות, מארבים ושיבושים על הצירים. סד"כ הכוחות המיוחדים מנה ערב המלחמה 24 גדודי קומנדו (במסגרת 6 פוג'ים) ו-9 גדודי צנחנים (במסגרת 3 חטיבות); מכאן, שבמלחמה בא לביטוי רק חלק מכוחות אלה, ובחוכם הקומנדו, ואילו הצנחנים כלל לא הופעלו ככוחות מיוחדים.
37. אי הפעלת רוב או כל סד"כ הכוחות המיוחדים אינה מצביעה בהכרח על חוסר תכנון וכוונה להפעילם, או על כשלון הכוחות שהופעלו, למרות האבידות הכבדות שספגו. נראה כי הפעלת עיקר כוחות אלה נועדה לשלב הפריצה המשוריינת לעומק, במשימות של השתלטות על המיצרים ההרריים, שלב שלא הגיע לכלל ביצוע; שעה שהכוחות שפעלו נועדו למשימות של שיבוש כוחות צה"ל ע"י מארבי נ"ט ו-כיר"ב.
38. סביר, כי לקחי המצרים מהפעלת כוחות אלה, ובהנחה כי הם עתידים לפעול לתפיסת שטחים, תהיה הפעלת כוחות בעוצמה גדולה יותר מאלה שהופעלו במלחמה - גדוד ומעלה - תוך ציודם בנשק נ"ט ו-נ"מ משופר נוסף. כן יהיה על המצרים לשפר את נושא הפעלת המסוקים כמובילי גייסות לאור עובדת היפגעותו של חלק ניכר מהמסוקים במהלך המלחמה בדרכם ליעדים. נושא זה יחייב בדיקה ושיפור כושר ההססה והנרוט של הטייסים ומתן אמצעי הגנה למסוקים.
39. יש לצפות איפוא, כי במלחמה, שאחת ממטרותיה הצבאיות המוגדרות תהיה כיבוש שטחים נרחבים בעומק השטח המוחזק ע"י צה"ל, יופעלו הכוחות המיוחדים תוך ניצול מלוא הפוטנציאל והפעלתם במסגרות גדולות, יתכן אף במסגרת חטיבתית. יצויין כי לאחרונה אותרו סימנים המצביעים על התארגנות מחודשת בכוחות הקומנדו. עדיין איך פרטים על כך אך סביר, כי יבדקו לפחות שני נושאים עיקריים:-
- א. הפעלת אגד הקומנדו כמפקדה מבצעית דוגמת מפקדת חטיבה ולא כמפקדה מינהלית גרידא כפי שהיה עד כה.
- ב. הקצאת אמצעי סיוע למפקדות האגדים, נשק נ"ט, נ"מ ומרגמות כבדות.

ארטילריה

40. המצרים הפעילו במלחמה ארטילריה מאסיבית בהיקף ר-סד"כ נרחבים. מלחמת יום הכיפורים המחישה פעם נוספת את התפקיד החשוב שמלאה הארטילריה בתפיסה המבצעית של צבא מצרים. הדבר בא לביטוי במלחמה בהפעלתם של מספר גדול של כלי נשק ארטילריים באש המכינה שהונחתה קודם לצליחה ובסיוע האש המאסיבי שניתן לכוחות התוקפים בלחימתם לכיבוש ראשי הגשר והעמקתם ובהדיפת התקפות נגד.
41. מבחינה ארגונית הופעלו רוב יחידות הארטילריה במסגרות של אגדים ארטילריים שהוקמו אד-הוק בדיביזיות של הדרג האופרטיבי הראשון וברמת הארמיה (2 או יותר תת אגדים ארטילריים בכל ארמיה) במסגרת אגדים אלה נכללו נוסף ליחידות הארטילריה שנמנו על עתודת הארטילריה של המפקדה הכללית גם יחידות הארטילריה של יחידות ועוצבות הדרג השני, שברמת הדיביזיה והארמיה; אלה האחרונות היו אמורות לחזור לעוצבות האם שלהן בתום השלב הראשון של המתקפה (או שלב ביניים שלו) ולהשתתף יחד איתן בכיצוע השלבים הבאים של המתקפה.
42. יצויין, כי רוב רוכבי סד"כ ה-ח"מ מורכב מתותחים נגררים. סביר, כי המצרים יעריכו שיכולת הדילוג וניידות של ה-ח"מ המתנייע אינה הכרחית מול אש נ"ס בלתי יעילה והפעלה לא מדוייקת של חיל אוויר וכי החדרת קת"קים לשטחנו בהיקף נרחב מזה שהיתה עשויה לתרום רבות לשיפור כושר הפגיעה. עם זאת, בהנחה שהמצרים רואים את המלחמה בעתיד כמלחמת תנועה, קרוב לוודאי שישאפו להגדיל את חלקו של ה-ח"מ המתנייע ב-סד"כ הארטילריה תוך מתן קדימות לשילובו בעוצבות השריון.
43. במקביל לחיפושים אחר ארטילריה מתנייעת חדישה (בידי המצרים כיום כבר שני גדודים של מ-109, 155 מ"מ, שסופקו ע"י לרב) סביר שהמצרים ישאפו לקבל מ-כרה"מ כמויות נוספות של תותחי 122 מ"מ, 130 מ"מ ו-122 מ"מ ד-30 בעיקר ע"מ לשפר את איכות ה-ח"מ בעוצבות ה-ח"י"ר (בהן הארטילריה הדיביזיונית במלחמה היתה של תותחי 100 מ"מ נ"ט/סדה מיושנים). במקביל צפוי שהמצרים ימשיכו בהתקנת תותחי נ"ט 100 מ"מ ותותחי הרכיץ 122 מ"מ ד-30 על מרכב סנקי ט-34.
44. יוגדלו כמויות ה-מטל"ר מסוג כ.מ-21 (122 מ"מ, רב קנים, 40 משגרים) תוך שאיפה להסבת כל יחידות ה-מטל"ר לדגם זה. ידוע, כי המצרים קיבלו מאז המלחמה כמות המספיקה להקמת מספר גדודים וכי אחרי המלחמה היתה כוונתם להקים 15 גדודי מטל"ר מסוג זה (12 מטל"רים בגדוד) המצוי כיום ברמת ה-מטכ"ל הארמיה והדיביזיה המשוריינת וסביר שיופיע גם בדיביזית ה-ח"י"ר הממוכנת.

45. בטרוחים הארוכים מהורים תותחי ה-175 מ"מ שבידי צה"ל בעיה למצרים וחיכוך הקצאת משימות אש נ"ס לתותחי ה-130 ו-122 ארוך. תותחי ה-180 מ"מ אינם יכולים להוות תשובה בהספק עקב הפעלתם המסורבלת וניידותם הנמוכה. פתרונות אפשריים מבחינת המצרים עשויים להיות:-

- א. רכש/יצור תחמושת מה"ר לתותחי 130 מ"מ אשר תיתן תוספת טרוח של כ-5-6 ק"מ ותאפשר ירי לטרוחי 32-33 ק"מ. לא ידוע על קיום תחמושת מסוג זה.
- ב. רכש תותחי 175 מ"מ כדוגמת אלו שברשות צה"ל, בעקיפין דרך הסעודים או הירדנים.

46. לסיכום, נראה כי האלמנט העיקרי החסר כיום בארטיילריה המצרית הוא התותח המתנייע. סביר שלקחי המצרים מהמלחמה בחחום הארטיילריה הם שבקרב סטטי ובעדיפות ביחסי הכוחות הארטיילריים הגיעו להישגים טובים אולם בקרב התנועה בקצב שריון המצב אינו טוב, קרוב לודאי כי ישאפו לחקן פגם זה בעתיד.

שינויים בתקני נשק נ"ט ומבנה יחידות נ"ט

47. לאחר המלחמה התברר כי חלו שינויים בתקני נשק נ"ט ביחידות:-

- א. בחטיבות ה-חי"ר ובחטיבות הממוכנות קיימת פלוגת טילים נ"ט "סאגר" נישאים אורגנית (12 מערכות שיגור, 48 טילי "סאגר" במנת לחימה ראשונה בידי החוליות המפעילות).
- ב. בחטיבות הטנקים קיימת פלוגת טילים נ"ט "סאגר" מוסעים אורגנית (6 שריוניות כ.ר.ד.מ-2. סה"כ 84 טילים במנת לחימה ראשונה בפלוגה).
- ג. פוג' טילי ה-נ"ט הארמיוני שהיה מצוייד בטילים מסוג "שמל" ובטילים מסוג "סאגר" מוסעים, מצוייד ככל הנראה גם בטילי "סאגר" נישאים (בסדר גודל של פלוגה עד שתי פלוגות).
- ד. ב-דיב' משורינת קיים גדוד טילים נ"ט "סאגר" מוסעים בדומה לדיביזיה ממוכנת. גדוד כזה מונה לפחות 12 שריוניות כ.ר.ד.מ-2 נושאות טילים.

48. תהליך הקצאתן של פלוגות טילי נ"ט "סאגר" אורגניות ברמת החטיבה החל עוד לפני המלחמה. בתקופה שלאחר המלחמה הושלם התהליך ועתה בכל חטיבה מצויה פלוגה (ב-חט' חי"ר וממוכנת פלוגת טילים "סאגר" נישאים ובחטיבת טנקים פלוגה מוסעת ע"ג כ.ד.מ.מ.).
49. הוקמו 6 פוג'ים של טילי נ"ט "סאגר" נישאים. כל פוג' יכלול כנראה 2 גדודים (36 משגרים בגדוד). יתכן כי לכל דיב' חי"ר, יוקצה פוג' אחד שיוקם על בסיס גדוד הטילים הקיים בדיביזיה וגדוד חדש נוסף.
50. סה"כ עוצמת טילים נ"ט "סאגר" בעוצבות הצבא כיום היא:-
- א. בדיביזית ה-חי"ר - גדוד טילים נ"ט "סאגר" נישאים (36 מערכות שיגור והפעלה) ועוד 3 פלוגות טילים נישאים בחטיבות ה-חי"ר ובחטיבה הממוכנת (12 מערכות שיגור בכל אחת) סה"כ בדיביזית ה-חי"ר - 72 מערכות שיגור של טילים נ"ט נישאים. אם אכן הוגדל הגדוד הדיביזיוני לפוג' אזי דיב' חי"ר כוללת 108 מערכות שיגור של טילי נ"ט נישאים.
- ב. בדיביזיה ממוכנת - גדוד טילים נ"ט "סאגר" מוסעים (כולל 12 שריוניות כ.ד.מ.מ-2), פלוגת טילי נ"ט מוסעת בחטיבת הטנקים (6 שריוניות) ועוד 2 פלוגות טילים נישאים בשתי החטיבות הממוכנות (בכל פלוגה 12 משגרים) סה"כ בדיביזיה ממוכנת 18 שריוניות שיגור ועוד 24 מערכות שיגור קרקעיות.
- ג. בדיביזיה משורינת - גדוד טילים נ"ט "סאגר" מוסעים (12 שריוניות כ.ד.מ.מ.) 2 פלוגות טילים מוסעים בחטיבות הטנקים (6 שריוניות בפלוגה בכל חטיבה) ועוד פלוגת טילים נישאים בחטיבה הממוכנת (12 מערכות שיגור) סה"כ בדיביזיה משורינת 24 שריוניות שיגור ועוד 12 מערכות שיגור קרקעיות.
51. אין ספק שהמצרים מעריכים כי הצלחת עוצבות ה-חי"ר במלחמה להאחז בקרקע ולהדוף התקפות טנקים הוצגה במידה רבה הודות למערך ה-נ"ט האורגני שבהן. נראה כי תוספת פלוגות טילי נ"ט אורגניות ל-חט' ה-חי"ר והממוכנות נועדה:-
- א. להגביר יכולת עמידתן מול התקפות משורינות ושחיקתן במערכי ה-נ"ט.
- ב. למנוע ככל האפשר התפתחות קרבות שב"ש בירזמת צה"ל עקב כך והוצאת יחידות הטנקים של ה-חי"ר/ממוכן מעורף מערכיהן.

52. הקצאת גרוד טילי נ"ט ל-דיב' משוריינת ופלוגת טילי נ"ט "סאגר" מוסעים לחטיבות המשוריינות נועדה:-

א. להעניק להן כוח נ"ט מאבטח ארוך טווח בעיקר באגפים בתנועה ובמהלך קרבות שב"ש עם כוחות צה"ל.

ב. לעיבוי מערכי הדרג הראשון בגיזרה בה הובקעו ע"י כוח תוקף.

רמת כוח האדם

53. הכוחות המצריים גילו במלחמה זו רמת לחימה גבוהה מתוך מערכים חפורים. מאפיין חשוב הוא הדבקות במטרה והמשך לחימה אפילו תחת לחץ קשה. קביעות אלה נשונות במיוחד לגבי הלחימה ממזרח לתעלה. אולם אפילו ממערב לתעלה התמידו עוצבות השדה בלחימתן ואף לא במקרה אחד נתקלנו בתופעה של בריחה המונית ו"התקפלות" של יחידות לוחמות (להבדיל מיחידות עורפיות ודרגים).

54. כאשר לפיקוד הצבאי יצויין כי כל עוד הכתיבו המצרים את המהלכים הטקטיים ואלה ניהלו בהתאם לתכנונים שתרגלו פעלה מכונת המלחמה המצרית בצורה מאורגנת ובשליטה מלאה של המפקדים ברמות הפיקוד השונות. אולם משעברה היוזמה לידי כוחותינו (אחרי ה-14 אוק' בו נשברה התקפת העוצבות המשוריינות) רבו ה"חריקות" והחלה התערבות של דרגי הפיקוד הגבוה אפילו במהלכים טקטיים ברמות נמוכות.

התאמת ה-סד"כ לזירת הלחימה החדשה

55. כאמור נצלו המצרים במלחמת יום הכיפורים את מירב היתרונות שהיו בידי הצבא המצרי תוך הימנעות מהתמודדות עם היתרונות המוכרים של צה"ל. בראייה זו נמנעו המצרים:-

א. מקרבות תנועה בעלי ערך מכריע.

ב. מהינתקות מרצועת הגנה קשיחה והחשפות לפגיעה מהאגפים ומהעורף.

ג. מיציאה מאיזור מוגן טילים.

ד. מהתמודדות מול סד"כ מלא של צה"ל בשלב ביצוע המשימה הקריטית - חציית התעלה והתבססות בגדה המזרחית.

56. לקראת המלחמה הבאה חייב הצבא המצרי, בהעריכו את זירת הלחימה שלפניו להתכונן להתמודדות לפחות עם חלק מהסכונים שנמנע להתמודד עימם במלחמה האחרונה (כך גם במקרה של נקיטת מתקפה "זוחלת" מזרחה). יתר על כן אכזבה מהמהלך המדיני או מדרך השגת סיני בלחץ צבאי מוגבל המיועד להפעיל מהלכים מדיניים חדשים חייבם להוביל את הצבא להחלטה שיש להכינו ללחימה בלתי מוגבלת בעומק סיני. לחימה כזו תחשוף את כל נקודות התורפה ביכולתו המבצעית של הצבא המצרי ובעיקר את:-

- א. נחיתותו בקרבות תנועה ובעיקר בקרבות שב"ש.
- ב. העדר גמישות בהפעלת היחידות והעדר כושר אילתור בדרגי הפיקוד השונים.
- ג. קושי ניכר בניצול ה-חי"ר כרצועת הגנת נ"ט על השריון.
- ד. החשפות לעליונות האוירית הישראלית עקב יציאה מאזורים מוגני טילים.
- ה. חוסר האפשרות לקיים רציפות הגנתית הן לרוחב הגזרה ובעיקר בעומקה, דבר שישאיר מרחבים בלתי מוגנים בעורף הכוחות המתקדמים ופרצות חלשות באגפי הכוחות שיאפשרו חדירת כוחות אויב אל המרחבים ה-נ"ל.

מסקנות אפשריות מזירת הלחימה

57. הצבא המצרי חייב להתחיל בתהליכי שינוי במטרה לענות על הבעיות ה-נ"ל בשלושה תחומים עיקריים:-

- א. ארגון העוצבות:-
 - (1) נירד ה-חי"ר (5 מתוך 10 הדיביזיות של כוחות היבשה).
 - (2) מתן עצמאות וגמישות יתר לרמת הדיביזיה (שריון עצמאי, ארטילריה, נ"מ מתנייע חדיש).
 - (3) מתן אלמנט חי"ר לעוצבות השריון לקרבות התנועה.
- ב. שיפור רמת הלחימה - בעיקר בולט הצורך בכך בעוצבות השריון הן בתחום הטכני (תותחנות טנקים) והן בתחום הטקטי (פיקוד ושליטה).
- ג. התעצמות ב-סד"כ - בעיקר בעוצבות שריון תתכן התעצמות מואצת כתמורה לרמת יכולת מבצעית נמוכה יחסית.

58. לאור לקחי המלחמה וצרכי הזירה יחולו להערכתנו שינויים בצבא המצרי שימשכו מספר שנים בעיקר בתחומים הבאים:-

א. התצמות ב-ס"כ השריון - תוספת דיב' משוריינת תוך שנה/שנתיים הקרובות. סה"כ בעשור הקרוב תוספת של 2-3 דיביזיות משוריינות.

ב. ניוד ה-חי"ר:-

(1) הסבת דיביזיות חי"ר ל-חי"ר ממוכן ע"י מיכון חט' חי"ר שניה והוספת חטיבת טנקים לדיביזיה.

(2) בניית דיביזיה רב משימתית (כפי שנזכר ברשימותיו של קצין מצרי בכיר) שתכלול 2 חטיבות חי"ר/ממוכן, חטיבת חי"ר, 1-2 חטיבות טנקים.

הערה: יודגש כי ארגון של דיביזיה רב משימתית ניתן לראות כיום בשטח דיב' ממוכנת 3 (ת"פ ארמיה 3) או דיב' ממוכנת 23 (ת"פ ארמיה 2) בשלב זה ארגון בצורה זו בא לענות על צרכי תכנית החרום למגננה.

ג. תהליך של המרת ארטילריה נגררת בארטילריה מתנייעת.

ד. מתן עצמאות לעוצבות מבחינת הגנת ה-נ"מ (כולל טק"א) ותוספת ארטילרית נ"מ מתנייעת חדישה (תומ"תים ז.ס.א-23 מ"מ ושריוניות כ.ד.מ. מותקנות במשגרי "זרת" - א.ס. 9)

ה. כניסה בהילוך גבוה למערכת אימונים אינטנסיבית במגמה להעלות את רמת הלחימה של השריון בתחום הטכני והטקטי ופיתוח תורת הפעלת השריון בתחום האופרטיבי.

ו. שילוב ה-חי"ר (הממוכן וכוחות מיוחדים) במסגרת הלחימה הניידת ושילובו בפעולת השריון במגמה להבטיח את השגיו בעומק הזירה.

סכום

59. מצרים נכנסה, ללא ספק, למלחמה לאחר הכנות ולבטים, כאשר יחסי הכוחות ומרכיבי העוצמה חייבו מציאת פתרונות לנטרול יתרונות היריב (צה"ל), והקניית מכסימום יכולת פעולה למצרים. בראייה זו באו לביטוי מספר עקרונות בתחום התכנון, שיושמו במלחמה ואשר המצרים ודאי ישאפו לקיימם כולם או רובם גם בעתיד:-

א. ירזמה - במלחמה זו, לראשונה, היתה הירזמה בידי מצרים, שקבעה את מועדה ותכונה את מהלכיה מראש. הישגיה הטריטוריאליים נרכשו בימים הראשונים של המלחמה כאשר הירזמה היתה בידיה.

ב. הפתעה - פועל יוצא מעקרון הירזמה היה השימוש בגורם ההפתעה, הן בתחום האיסטרטגי והן בתחום האופרטיבי-טקטי; ההפתעה הרשגה ע"י שימוש מושכל במניעה והונאה.

ג. פיצול כוחו של צה"ל - במלחמה הצליחו הערבים לגרום לפיצול עוצמת צה"ל ברמה האיסטרטגית-אופרטיבית:-

(1) ברמה האיסטרטגית - ע"י הפעלת שתי חזיתות בו-זמנית, תוך הפתעה וכתאום.

(2) ברמה האופרטיבית - ע"י פעולה בחזית רחבה, תוך ביטוי מכסימאלי של מלוא העוצמה שעמדה לרשותם.

(3) ניטרול ופיצול התקפות הנגד תוך שחיקת כוחות צה"ל.

ד. יצירת מצבים אופרטיביים המכתיבים את אופי הלחימה - בהעריכם נכונה את יתרונות צה"ל בהפעלת ח"א ועוצבות משוריינות בקרבות תנועה, גיבשו המצרים תוכנית מבצעית שהתבססה על יתרונם הגדול בעוצבות חי"ר, הגנה אורית מאסיבית ושפע של אמצעי נ"ט. יסודות אלו הרבאו לביטוי:-

(1) במאחז קרקע מוצק ע"י הפעלת עוצמה גדולה שהביאה ליתרון ניכר ביחסי הכוחות בשלב הפתיחה.

(2) בחתירה לשחיקת חה"א הישראלי עקב הצורך בהפנייתו למשימות סיוע קרקע.

(3) בנסיון לאלץ את שריון צה"ל להישחק על מערכי ה-חי"ר.

ה. שמירת שלימות הכוח - כערובה עיקרית לסיום חיובי של המערכה וכבסיס למיצוי מדיני של הישגי המלחמה. האיום שנוצר בתחום זה עם כיתורה של ארמיה 3 הביא לא רק להפסקת אש אלא גם לגמישות ניכרת במהלכים מדיניים שלאחר המלחמה.

60. בתחום האופרטיבי- טקטי מסתמנים הלקחים המצריים הבאים:-

- א. לקח חיובי - מיכולת הלחימה והאחזות בקרקע בשטח הפתוח של עוצבות ה-חי"ר ועמידתן מול התקפות הנגד של שריון צה"ל תוך שימוש נרחב בטילי נ"ט ע"י חיילי קומנדו אשר הופעלו כחוליות של ציידים טנקים או במסגרות של כמה חוליות יחד אשר נעו לפני הטנקים. בשטח זה זכו המצרים להשגים ניכרים בעיקר ב-2-3 הימים הראשונים של הלחימה. נראה איפוא שעוצבות חי"ר מתוגברות באמצעי נ"ט לרבות טנקים ובתוספת של אמצעי נירוד - נגמ"שים, יכולות להוות עבור המצרים את היסוד הבטוח בהתקפה במלחמה הבאה.
- ב. לקח שלילי - מכושרן ויכולתן של עוצבות השריון/ממוכנות בביצוע קרב תנועה ופריצה מול שריון צה"ל, וכך מהחזרה על מאפיין בולט של הפעלת השריון במלחמת ששת הימים והוא פיצול רובן של העוצבות המשוריינות כבר בשלבים הראשונים של הלחימה והפעלתן לרוב היתה כחטיבות ולא דיביזיות. סביר שבטווח הקרוב ימנעו המצרים מתכנון התקפה משוריינת והפעלת השריון תעשה מתוך רבצמוד למערכי ה-חי"ר תוך הימנעות מפיצול כוחו. סביר אף שהמצרים יפעילו בקרבות תנועה בעתיד חי"ר מעולה לפני הכוחות המשוריינים.
- ג. לקח חיובי - מחשיבות הימצאות כוחות הקרקע תחת "מטריית" טילי נ"מ זאת בגלל נחיתותו של ח"א המצרי בקרבות אויר ואי יכולתו לאבטח את כוחות הקרקע ולתת להם סיוע רצוף, מכאן שתזוזות כוחות לעומק סיבני תהיה כרוכה בסיכון של דילול מערך הטילים.
- ד. השקעת מירב ה-סד"כ במתקפה הותירה מאחור עורף חשוף והעמידה בסכנה חמורה את השגיה הראשונים של המלחמה. קרוב לוודאי שהמצרים למדו לקח מכך ובמלחמה הבאה סביר שישאירו כוחות בהיקף גדול לאבטחת אזורים חיוניים ממערב לתעלה. במקביל יוגדל גם ה-סד"כ המשוריין לפחות בדיביזיה משוריינת אחת בטווח הקצר 1-2 שנים שתשמש אגרוף להתקפות הנגד או ניצול הצלחה במסגרת עתודת המטה הכללי.

61. לקראת המלחמה הבאה חייב הצבא המצרי להתכונן להתמודדות לפחות עם חלק מהסיכונים שנמנע להתמודד עימם במלחמה האחרונה, על מנת לאפשר זאת יפעלו המצרים להערכתנו, בתחומים העיקריים הבאים:-

א. התעצמות ב-סד"כ שריון.

ב. נירוד ה-חי"ר (הסבת דיביזיה חי"ר ל-חי"ר ממוכן).

ג. הכנסה גוברת של ארטילריה מתנייעת ל-סד"כ ה-חת"מ.

ד. מערכת אימונים אינטנסיבית שמגמתה העלאת הכושר ורמת הלחימה של השריון בתחום הטכני ופיתוח תורת הפעלת שריון.

ה. שילוב חי"ר (ממוכן וכוחות מיוחדים) במסגרת הלחימה הניידת של עוצבות שריון.

4

משרד הבטחון
ארכיון צה"ל ומערכת הבטחון

סוף הת'יק

5000 (1.70)

28/דא